

θαν ἀπ' ὄξω ἓνα μέρος ἀπὸ τὸ ποίημα τοῦ Λουκρητίου καὶ τοῦ εἶπαν πὼς ἦταν ἔξοχο. Μόνο, ὅταν ἀργότερα, ἀκολουθώντας τις συμβουλές καὶ τῆ μέθοδο ἑνὸς μεγάλου γλωσσολόγου, κατάφερε νὰ τὸ ἀπαγγέλλῃ σὰν ἀρχαῖος Λατίνος, κατάλαβε τὴν ὁμοιότητα καὶ τὸ πάθος τοῦ στίχου τοῦ χωρίου πὸ ἀρχίζουσε μὲ τὸ, «Ἡ ἀγελάδα πὸ ἔχασε τὸ μοσχάρι της.» — Σὰν πάλι ἔγινε δάσκαλος, εἶδε πὼς ὅταν μιλοῦσε στοὺς μαθητές του γιὰ τὴν προφορά τῶν Λατινικῶν καὶ τοὺς διάβαζε μερικοὺς στίχους μὲ τὴν νέα προφορά, ὅλα τὰ κεφαλάρια σηκώνουνταν, κι ὅλα τὰ μάτια ἀνοίγαν καὶ τὸν ἀκολουθοῦσαν προσεχτικά. Βέβαια σ' αὐτὸ ἔχει νὰ κάνει ἡ φυσικὴ περιέργεια τοῦ παιδιοῦ καὶ τὸ φιλότιμό του σὰν τοῦ διδάσκουν κάτι ὄξω ἀπὸ τὰ «τετριμμένα», ἀλλὰ ἡ κυριότερη αἰτία πὸ κεντὰ τὸ ἐνδιαφέρο του εἶναι ἡ ἀσυνείδητη χαρὰ πὸ αἰσθάνεται ζυγώνοντας τὴν ἀλήθεια.

Φοβοῦμαι πὼς πολὺ ὠμὰ παράστημα ὅσα λέει ὁ Κορ Roussel στὴ μελέτη του. Πρέπει νὰ τὴ διαβάσῃ κανεὶς ἀλάκρη γιὰ νὰ χαρῆ τὴν ξυπνητάδα τοῦ ὕφους του καὶ τὴν οὐσία τῶν ἐπιχειρημάτων του.

Σήμερα πὸ οἱ νέοι ἐπιστήμονες μας παραδέχονται ὅλοι, σὲ γενικὲς γραμμές, τὴ μεταβολὴ τῆς προφορᾶς καὶ πὸ κανένας του δὲν τὸ θεωρεῖ «καθῆκον πατριωτικόν» νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἐπρόφεραν ἀπαράλλαχτα σὰν ἐμᾶς, ἴσως κάτι μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀργότερα — φοβοῦμαι πολὺ ἀργότερα — γιὰ μιὰν ἀναπαράσταση τῆς προφορᾶς τῶν ἀρχαίων μας. Κ' ἔτσι οἱ κατοπινὲς γενεὲς θὰ μπορέσουν νὰ γευθοῦν τὸν ἀπηγορευμένο γιὰ μᾶς καρπὸ δηλ. τὸ ρυθμὸ καὶ τὴ μουσικὴ τῶν ἀρχαίων μας ποιητῶν (1).

Δ. Π. Π.

ΤΑ ΦΙΡΜΑΝΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΡΕΜΠΕΛΙΟ ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

Στὰ «Παναθήναια» τῆς 30 τοῦ περασμένου Νοέμβρη δημοσιεύτηκαν, ξεσηκωμένα ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο ἑνὸς μοναστηριοῦ τῆς Πάτμος, ἓνα Βεζυρικὸ διατάγμα ἀπὸ 20 Ἀπριλίου 1797, ἐκδομένο Ἑλληνικὰ

(1) Μ' αὐτὰ δὲν ἔννοῶ νὰ εἰσαχθῇ στὰ σχολεῖα μας ἡ «μπασταρδη» προφορὰ πὸ μεταχειρίζονται στὴ Δύση. Ἄκουσα σὲ Γαλλικὰ καὶ Ἀγγλικὰ σχολεῖα νὰ διαβάξεται ὁ Ὅμηρος καὶ στὴ Λόντρα πέρσι εἶδα νὰ παρασταίνουν ἐρασιτέχνες, καλὰ μελετημένοι, σὲ πρωτότυπο τίς «Τραχίνες» τοῦ Σοφοκλή. Καὶ κατάλαβα τί ἔννοε ὁ Κορ Roussel λέγοντας πὼς σὲ τέτοια προφορὰ αἰσθάνεται κανεὶς ἓνα ρυθμὸ ἀνόπαρχο, ψεύτικο (un rythme inexistant, faux).

ἀπὸ τὸν τότε Βεζύρη, πὸ εἶταν μαζὶ καὶ ναύαρχος κ' ἓνα Βασιλικὸ φερμάνι ἀπὸ 1 Ἰουν. 1797.

Τὸ πρῶτο προστάζει νὰ διώχονται ἀπ' τὸ Τούρκικο κράτος οἱ Ζακυθῖνοί, Κεφαλωνίτες, Κερκυραῖοι, Χωρηθάτες καὶ Σκλαβοῦνοι, καὶ τὸ δεύτερο, οἱ ἴδιοι αὐτοὶ καὶ γενικὰ οἱ ὑπήκοοι τῆς Βενετίας, ὅσοι καταφύγανε στὴ Ρουσία ἢ ὑπερετοῦνε σὲ ρουσσικὰ καρδία, νὰ μὴν ἀνάγνωρίζονται γιὰ ὑπήκοοι Ρουσσοί, ἂν δὲν εἶταν γραμμένοι σὲ δεφετέρη τῆς Κανταελλαρίας. Κι ὅλ' αὐτὰ, γιὰτὶ, κατὰ τὸ φερμάνι, ὑπήκοοι τῆς Βενετίας στάθηκαν αἰτία τῆς ταραχῆς πούχε γίνε στὴ Σμύρνη.

Ὁ Δ. Καλλιμαχος, πὸ ξεσήκωσε τὰ φερμάνια τούτα, γράφει ὅτι «δὲν γνωρίζομεν τὴν φύσιν τῆς ἐν Σμύρνη ἀνωμαλίας», πούδωκε ἀφορμὴ σὲ διωγμὸ τῶν ὑπηκόων τῆς Βενετίας. Δὲν ἔχει δίκιο, γιὰτ' εἶναι γνωστὸ τί εἶταν ἡ ταραχὴ αὐτὴ στὴ Σμύρνη. Εἶναι τὸ γνωστὸ Ρεμπελιὸ τῆς Σμύρνης στὰ 1797.

Εἶχαν πάει τότες ἐκεῖ κάποιοι σκηνοβάτες Γερμανοὶ καὶ σὲ μιὰ παράσταση αὐτοῦν ὁ Γενίτσαρος φύλακας (γιασαξής), θέλοντας νὰ ἐμποδίσῃ ἓναν ὑπήκοο τῆς Βενετίας Ζακυθινὸ ἢ Κεφαλωνίτη, σκοτώθηκε ἀπ' αὐτὸν καὶ τοὺς συντρόφους. Οἱ Γενίτσαροι ζήτησαν νὰ τοὺς παραδοθῇ ὁ φονιάς ἀπὸ τὸ προξενεῖο, κ' ἐπειδὴ δὲν τοὺς παραδόθηκε, ἀγρίεψαν καὶ τὸ κακὸ ξέσπασε, ὅπως πάντα, στὴ βράχη τῶν ρωμίων. Ἄρχισε σφαγὴ, πὸ ἔστειλε στὸν Ἄδη ἴσα μὲ 1500 ἴσως καὶ παραπάνου ρωμιούς, ἔβαλαν καὶ φωτιά, πὸ σάρωσε τὸ καλύτερο μέρος τῆς Σμύρνης. Ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους δὲν ἔπαθε κανεὶς, γιὰτὶ πρόφτασαν κ' ἐσώθηκαν στὰ πλοῖα, πὸ εἶταν ἐκεῖ ἀραγμένα.

Αὐτὰ τὰ δηγέται ἓνας Γάλλος Tricon, πὸ εἶταν παρὼν στὴν ταραχὴ. Ἀναφέρουν τὸ πρᾶμα καὶ ὁ Κ. Οἰκονόμος καὶ ὁ Φιλήμονας καὶ ἄλλοι. Μάλιστα σώζεται καὶ ποίημα, ἀλλὰ κολοβὸ, γιὰ τὴν καταστροφὴ αὐτὴ ἑνὸς ποιητῆ Μανιάτη, τοῦ Ν. Νηφάκου, πὸ ἔχει ἀντιγράψῃ ὁ κ. Σ. Κουγέας καὶ ἔχει δημοσιεύῃ στὴ μονογραφίᾳ πὸ ἔγραψε γι' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση ὁ Ν. Κ. Χ. Κωστής, Σμυρνιὸς, σὲ «Δελτίο τῆς Ἰστ. καὶ Ἑθν. Ἑταιρ. τῆς Ἑλλάδος».

Λοιπὸν τὰ δύο φερμάνια τῆς Πάτμος διατάζουνε διωγμὸ τῶν ὑπηκόων τῆς Βενετίας, ἐπειδὴ ὑπήκοοι Βενετοὶ ἔγιναν ἀφορμὴ τῆς σφαγῆς καὶ τῆς πυρκαγιᾶς, καθὼς καὶ τῆς ἀρπαγῆς, πὸ ἀκολούθησε κατόπι. Δηλ. μ' αὐτὰ ἐνῆνε τὰ χέρια του τὸ ἀθῶο καὶ ἄκακο Τούρκικο κράτος καὶ γύρευε καὶ ρέστα. Ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ φερμάνια τὸ ἓνα τουλάχιστο, τὸ Σουλτανικὸ, φαίνεται νὰναι δημοσιεμένο ἀπὸ τὸ σύγχρονό μας Τούρκο ἱστορικὸ Τζεβντέτ πασά, ἴσως καὶ ἀπὸ τὸ Γερμανὸ Zinkeisen.